

VRIJDAG 20 MAART 2015
VOLKSKRANT.NL

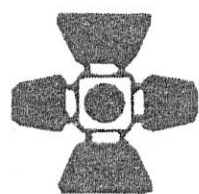
de Volkskrant

DE VOLKSKRANT BV JACOB BONTIUSPLAATS 9, POSTBUS 1002, 1000 BA, AMSTERDAM REDACTIE@VOLKSKRANT.NL TEL.: REDACTIE 020-562 9222 KLANTENSERVICE 088-056 1561 BEZORGING 088-056 1555

spelende
leiders

DERTIGERS AAN DE MACHT
BIJ HET TONEEL V6-7

Theater

INTERVIEW TONEELGROEP MAASTRICHT

Bijzonder in Nederland: acteurs die een landelijk toneelgezelschap leiden. In Maastricht gebeurt het. De spelende leiders over wat hun voor ogen staat.

Door Vincent Kouters Foto Stephan Vanfleteren

‘O ns is waar de aarde heuvelt/ Waar het vlakke land gaat plooiën/ Want hoe verder weg van Holland/ Hoe minder plat het leven wordt.’

Limburg, daar gaat het over in dit lied. Limburg: van alle Nederlandse provincies misschien wel de controversieelste. Kunstminnend, PVV-stemmend, raar pratend en dan natuurlijk dat landschap, dat nauwelijks nog aan Nederland doet denken. Zo compleet eigen en toch een van ons; de relatie tussen Limburg en Nederland is er een van argwaan: ‘Ons spreekt in moerasen/ zinnen waarvan betekenis/ achter de glimlach ligt’.

Dit lied opent de voorstelling *Waar het vlakke land gaat plooiën* van Toneelgroep Maastricht. De eerste die helemaal is gemaakt door en onder de nieuwe, relatief jonge artistiek leiders van de groep: Servé Hermans (33) en Michel Sluysmans (36). Het visitekaartje. ‘Een poëtische zoektocht naar de ziel van Limburg’, aldus de flyer.

Onlangs werd al de nieuwe huisstijl van de groep onthuld, geheel in handen van fotograaf Stefan Vanfleteren. Hij maakte foto’s van de vaste spelers, versmolten met het Limburgse landschap. Het moge duidelijk zijn. Toneelgroep Maastricht krijgt na het vertrek van artistiek leider Arie de Mol niet alleen een nieuw gezicht, maar ook een

nieuwe missie: de verbeelding van het Limburgse mysterie.

‘Limburg is een provincie met een geheim’, zegt Michel Sluysmans. Ik zit met Servé Hermans aan een vergadertafel in hun eigen theater aan de Maas: De Bordenhal. Sluysmans is een gezicht op een telefoon. Een Skypeverbinding, het kon niet anders: hij repeteert en speelt nog in *Genesis*, een grote voorstelling bij het Nationale Toneel. Oude afspraak. De repetities van *Waar het vlakke land gaat plooiën*, dat Sluysmans regisseert en waarin Hermans speelt, worden eromheen gepland. De vraag was: wat is er zo aantrekkelijk aan Limburg?

‘Heb je even?’

Volgens Sluysmans – geboren in Heerlen, opgegroeid in Simpelveld, middelbare school in Kerkrade – is Limburg van een afstandje bekeken een ontroerende provincie. ‘Ze hebben hier Spaans gesproken, Frans, Duits en Nederlands. Het is een provincie die vele heersers heeft gehad. Dat hoor je terug. Het is ook een trotse provincie. Ze laat je niet makkelijk toe. Er heerst hier een groot gemeenschapsgevoel. Neem carnaval. Nederlanders zeggen over carnaval dat je dan een rol speelt. Even ontsnappen aan jezelf. Limburgers zien het net andersom. Precies drie dagen van het jaar kunnen ze helemaal zichzelf zijn.’

Hermans – ‘Ik kom uit blouwdörrep’, ofwel Blauwdorp, een arbeidersbuurt in Maastricht – is vooral gefascineerd door de Limburgse grond. Het decor van de nieuwe voorstelling bestaat uit kolenstenen. ‘Lang hebben wij hier ons bestaansrecht uit de grond gehaald. Die kolen. Vijftig jaar geleden waren we de rijkste provincie van Nederland. Nu zijn de mijnen dicht en zijn we opeens achterstandsgebied geworden. Dat zie je misschien niet, maar je voelt het wel. Er is een minderwaardigheidscomplex.’

Het drama zit in Limburg in de grond. Het duo hoeft het alleen nog maar op te graven. In de nieuwe voorstelling, geschreven door Jibbe Willems, speelt dat landschap letterlijk een rol. Een jong stel rijdt vanuit Berlijn terug naar huis, Heerlen, waar zijn moeder op sterven ligt. Hoe dicht er het glooiende Limburgse land naderen, hoe meer zijn aversie tegen zijn geboortegrond loskomt: ‘D’r zit iets in de lucht, daar, of iets niet, te weinig zuurstof, het is of ik daar nooit genoeg adem krijg.’

Mieneke Bakker

Actrice Mieneke Bakker (58) speelt al sinds haar afstuderen in 1978 bij Het Vervolg, de toenmalige Toneelgroep Maastricht. Toen was het nog een hecht collectief, gestoeld op het Werkteater. Later is de groep sterk geprofessionaliseerd. Met de nieuwe leiding is ze erg blij. 'Sinds Michel en

Servé hier zijn, voelt het weer een beetje als vroeger. Ze zijn acteur, maar ook maker en regisseur. Niet dat we nu weer een collectief worden, die tijd is voorbij, maar het gezelschapsgevoel is helemaal terug. Misschien ga ik binnenkort zelf ook wel een voorstelling maken.'

Servé Hermans (links) en Michel Sluysmans: 'Limburg is een provincie met een geheim.'

Ook de komende grote zomerproductie, Shakespeares *Othello*, gaat over de invloed die je geboortegrond heeft op je identiteit. *Othello*, dat Hermans regisseert, gaat volgens hem over hoe een gesloten gemeenschap, zoals Limburg, omgaat met buitenstaanders. 'Zacht racisme' noemt hij dat. 'Als iemand van buiten hier passeert, moet altijd benoemd worden dat hij anders is. De zwarte *Othello* overkomt hetzelfde. Hij is een succesvol legerleider en wordt gedoopt om wat hij kan, maar ondertussen zie je die hele Venetiaanse gemeenschap kijken en denken: 't is er gene van ons. Ook dat is een aspect van Limburg. Dat wil ik graag laten zien.'

Een stadstheater, dat is wat het tweetal voor ogen heeft. Een huis van 'spelende makers', met een duidelijke binding met de streek. 'Vanuit dit huis willen we het exotische snoepje van het Nederlandse en Vlaamse theater worden.'

Lokaal als de basis, maar met internationale ambities. De ligging van Maastricht vraagt daarom. 'We bevinden ons op een centrale plek in Europa', zegt Hermans. 'Het is gek dat wij

onszelf altijd moeten vergelijken met de Randstad, terwijl Duitsland en België praktisch om de hoek liggen. Van hieruit kunnen we bruggen bouwen naar die landen. We willen zo gemengd mogelijk werken, met een Belg als Vanfleteren en bij *Othello* met de Duitse Bendix Dethleffsen, de muzikaal leider van Christoph Marthaler.'

Een andere premisse is muziektheater. In al hun voorstellingen zal muziek een voorname rol gaan spelen. In *Vlakke land* werken ze samen met de band Het ZUIDEN en operazangeres Lies Verholle. Het is een vorm die volgens Sluysmans is ingegeven door de

'Het is gek dat we onszelf altijd moeten vergelijken met de Randstad, terwijl Duitsland en België om de hoek liggen'

omgeving. 'Limburg is een muzikale provincie. Hoeveel fanfares, koren en harmonieën heb je hier niet? Muziek is een onderdeel van onze ziel.'

Servé Hermans en Michel Sluysmans zijn jeugd vrienden. Ze leerden elkaar kennen op jeugdtheaterschool Partoet in Maastricht. Hermans ging studeren aan de Toneelacademie in Maastricht, Sluysmans vertrok naar de Amsterdamse Theaterschool. 'Toen ik daar kwam, had ik een zwaar accent en een zachte stem. Ik was zeer geïntimideerd door de stad en de mensen.' Na school richtte hij met klasgenoot Thijs Römer Annette Speelt op, waar hij naast acteren ook begon met regisseren. De laatste jaren werkte hij veel met Vincent van Warmerdam.

Hermans vertrok na zijn afstuderen naar België, waar hij zich bij het ensemble van NTGent voegde en veel werkte met Johan Simons. Het duurde een hele tijd voordat hij tegen deze theatergrootheid durfde te bekennen dat hij ook regieambities had. Toen ze hoorden dat Toneelgroep Maastricht op zoek was naar een nieuwe artistieke lei-

Exotisch snoepje

* TG MAASTRICHT

- 1977** Oprichting Theatergroep Het Vervolg door Hans Trentelman, Kiek Wishaupt, Ted Keijser, Paul Dekker, Martijn Bouwman, Anne van den Berg en Dieke Ruwhof.
- 1977 - 2009** Artistiek leider Hans Trentelman
- 2009** Het Vervolg fuseert met Els Inc tot Toneelgroep Maastricht
- 2009 - 2015** Artistiek leider Arie de Mol
- 2015** Artistieke leiding Michel Sluysmans en Servé Hermans

Jibbe Willems bijvoorbeeld, hij gaat hierna nog drie stukken voor ons schrijven. Zo stimuleren we de doorstroom.'

Het is opvallend dat een landelijk gezelschap niet wordt aangestuurd door een klassieke regisseur maar door twee 'spelende makers'. Geen van beiden heeft een regieopleiding gedaan. Hermans en Sluysmans hebben vooral veel ervaring in het werken met een collectief. Dat zien ze als hun kracht. 'Spelen is de bron van alle theater', zegt Hermans. 'Het draait bij ons niet om één regisseur. We willen hier, in alle afzondering van de rest van het land, een open huis van de kunsten creëren, met acteurs, muzikanten, regisseurs en beeldend kunstenaars.'

Een andere belangrijke opdracht die het duo meekreeg van de Raad van Toezicht was om meer publiek aan de groep te binden. Van alle grote gezelschappen bungelt de groep onderaan als het gaat om publieksaantallen. 25.000 bezoekers kwamen er vorig jaar, terwijl het gemiddelde bij die groepen rond de 50.000 ligt. Sluysmans: 'Dat moet echt beter. Toneelgroep Maastricht heeft jarenlang mooie voorstellingen gemaakt, maar is tegelijk ook de eigen stad kwijtgeraakt. Eerst willen we terug naar de basis. Als je geen sterke wortels hebt, kan je je takken ook niet uitslaan. Dus niet gelijk publiekshits willen scoren, maar eerst een herkenbare identiteit als stadsgeselschap zien te krijgen.'

Net als het Limburg ontvluchtte personage in *Waar het vlakke land gaat plooiën* keren ze nu allebei terug naar hun geboortegrond. Ze zijn inmiddels verhuisd. Een 'confronterende' ervaring, volgens Sluysmans, want: 'Op elke straathoek liggen herinneringen uit mijn puberteit.' Maar het tweetal houdt hun huizen in Amsterdam en Gent aan. Hermans: 'Een beetje afstand is juist goed. Het helpt je om kritisch naar je eigen grond te blijven kijken.'

Het stel in de voorstelling komt na een lange, nachtelijke rit eindelijk aan in Heerlen. Hij kan nog net afscheid nemen van zijn moeder. 'Wat wil je nu doen?' vraagt zijn vriendin daarna. 'Nog even blijven,' zegt hij.

Waar het vlakke land gaat plooiën, tekst Jibbe Willems, regie Michel Sluysmans, gaat morgen in première. Tot 12/4 te zien in De Bordenhal, Maastricht.

ding, begonnen als vanzelf de ideeën te borrelen. Eerst als grap, maar niet veel later hadden ze een epistel van twaalf pagina's vol met plannen. 'Opeens was er dat moment waarop we allebei zeiden: volgens mij zijn wij precies de juiste mensen op die plek.'

Het lukte. Na een vlekkeloos doorlopen sollicitatieparcours hadden ze een van de negen grote toneelgezelschappen in handen, met een rijkssubsidie van 1,5 miljoen euro per jaar en alle verantwoordelijkheden vandien. 'Dat was wel even schrikken, ja', zegt Hermans. 'We waren allebei heel gelukkig met ons werk. Dit had consequenties voor ons privéleven. Maar we hadden een steengoed plan.'

Wat ook hielp, was hun leeftijd. De komst van het duo past in een verjongingsgolf die gaande is bij de grote theatergezelschappen. Thibaud Delpeut leidt nu Theater Utrecht, Piet Menu Het Zuidelijk Toneel en ook Lucas De Man en Sarah Moeremans gaan als een speer. Allemaal dertigers.

Hermans: 'We willen er onze kracht van maken, door jonge mensen voor langere tijd aan onze groep te binden.'